

μοῦ πῆς εἶδ' ἀπόκαμες Κρήτ. Σηκώνω γιαμιᾶς τὸ γαργαλιστήρι τσῆ καραβίνας καὶ τοῦ τὴν ἀνάβω (τὸ γαργαλιστήρι = τὸν ἐπικρουστήρα) Δ. Κρήτ. Νὰ πάης γιὰ νερό καὶ νὰ ἔρτης γιαμιᾶς Εὐβ. (Κουρ.) Θὰ μὲ πέψης νὰ πάω γιὰ νὰ πάρω τὴν εὐκὴ του καὶ νὰ στρέψω γιαμιᾶς; Κῶς "Ὡς τῆς τὰ 'πα, γιαμιᾶς ἦρτε Ρόδ. Ἐμούγκρισαν γιαμιᾶς καὶ καθένας ἔκαμεν ἀπὸ μιὰ ζωηρὴ κίνηση Α. Καρκαβίτσ., ἔνθ' ἄν. || "Ἀσμ.

Τὰ μονετσιὰ 'ποκάμανε κι ἀνοίξαν τ' ὁδαδάκι καὶ τὸ γιαμιᾶς ἐγέμισε στρατιῶτες τὸ κονάκι (μονετσιὰ = πολεμοφόδια, ὁδαδάκι = δωματιάκι) Κρήτ. Ἀπ' τὰ μαλλιά τὸν πιάσανε, 'ς τὰ μάγαρα τὸν κροῦσαν, γιαμιὰ τὸν ἐκαπίστρωσαν τοῦ βουβαλιοῦ καπίστρι Σηλυβρ.

γιαμό τό, Πόντ. (Ἰνέπ.) Α.Α. Παπαδόπ. Λεξ. Ποντ. διαλέκτ.

Ἀγνώστου ἐτύμου.

Παιδιά παιζομένη με μίαν ἢ περισσοτέρας σφαίρας, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ παῖκται προσπαθοῦν νὰ κτυπήσῃ ὁ εἰς τὸν ἄλλον δι' αὐτῆς.

γιαμόδς ὁ, Εὐβ. ("Ἀκρ. κ.ά.) "Ἡπ. — Λεξ. Μπριγκ.

Ἐκ τοῦ ρ. γιαιίνω.

Κυριολ. καὶ μεταφ., θεραπεία, ἐπανόρθωσις ἔνθ' ἄν.: Δὲν ἔχ' γιαμό αὐτὸ π' μοῦ 'καμι "Ἀκρ. Συνών. γιαιατρεῖά, γιαιατρεμός.

γιαμούκης ὁ, Ἰων. (Βουρλ.) γιαμουῖ'ς Θράκ. (Σουφλ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *yamuk* = γειρτός.

Ὁ παραμορφωμένος, ὁ ἔχων ἀκανόνιστον κεφαλήν.

γιαμούκιος ἐπίθ. Ἰων. (Βουρλ.) Οὐδ. γιαμουῖ'κου Θράκ. (Σουφλ.) γιάμ'ῖ'κου Θράκ. (Σουφλ.)

Ἐκ τοῦ οὐς. γιαιαμούκης καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ικός.

Ἀκανόνιστος, ἐλαττωματικὸς ἔνθ' ἄν.: Ποπὸν γιαμούκιον Βουρλ. Γιάμ'ῖ'κου καρπούζ' Σουφλ.

γιαμουρλούκα ἡ, Θράκ. (Σουφλ.) γιαμουρλούκα Θράκ. (Σουφλ.)

Ἐκ τοῦ οὐς. γιαιαμουρλούκι κατὰ τύπ. μεγεθ.

Μάλλινος ποδήρης μανδύας τῆς τοπικῆς ἐνδυμασίας τῶν χωρικῶν.

γιαμουρλούκι τό, Λεξ. Βερ. γιαγμουρλούκιν Λυκ. (Λιβύσσ.) γιαμουρλούκιν Κύπρ. γιαμουρλού' Α. Ρουμελ. (Φιλιππούπ.) Θεσσ. Μακεδ. (Κίτρ.) Σάμ. γιαμουρλού' Α. Ρουμελ. (Καβακλ.) γιαμουρλί' Θράκ. (Σκόπ.) γιαμπουρλού' "Ἡπ. (Ζαγόρ. Ἰωάνν.) Θράκ. (Ἑλληνοχώρ.) γιαβουρλού' Α. Ρουμελ. (Σιναπλ.) Θράκ. (Καρωτ.) γιαμπρολού' Θεσσ.

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *yagmurluk* = ἐπανωφόριον ἀδιάβροχον.

1) Μάλλινον ἀδιάβροχον ἐπανωφόριον τῶν χωρικῶν με κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἔνθ' ἄν. "Ἀν δὲν εἶχα τὸ γιαμπουρλού', θὰ γίνουμαν στάλα ἀπ' τ' βρουχή Ζαγόρ. Ἐσκουλ-λίστη τὸ γιαμουρλούκιν του κ' ἔπασεν 'πάνω 'ς τὸ ταάριν τοῦ χτηνοῦ του (ἐσκουλ-λίστη = ἐκαλύφθη με τὸ παλτόν του) || Παροιμ. Ἀπερασμένη βρουχή, γιαμπρολού' δὲ χρειάζεται (ἐπὶ βοήθειας, ἡ ὁποία προσφέρεται μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς ἀνάγκης) Θεσσ. "Υστερ' ἀπὸ τὴ βροχὴ γιαμουρλού' (συνών. πρὸς

τὴν προηγούμεν.) Φιλιππούπ. Συνών. κάπα, καππότα, καππότο, ράσο, ρασίδι, σαγιά, ταλαγιάνα. 2) Εἶδος ποδήρους μαλλίνου ἐπανωφορίου με πολὺν μέγανον γιακᾶ Θράκ. (Σουφλ.) 3) Ἐπενδύτης (κοιν. κάππα) ἀχειρίδωτος Α. Ρουμελ. (Καβακλ.) 4) Περισκελὶς τὴν ὁποίαν φοροῦν κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐργασίας Σάμ.

γιαμουσάκης ἐπίθ. ἀμάρτ. γιαμουσά'ς Θράκ. (Καρωτ.)

Ἐκ τοῦ ἀμάρτ. ἐπιθ. γιαιαμούσης καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ Τουρκ. *yamusas*, καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. -άκης.

"Ἡσυχος: Πάινι γιαμουσά'ς.

γιαμουσάκιος ἐπίθ. ἀμάρτ. γιαμουσά'κους Θράκ. (Σουφλ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. γιαιαμουσάκης καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ικός.

Γιαιαμουσάκης, τὸ ὅπ. βλ.: Παροιμ. Γιαμουσά'κους κόλους καμμιὰ φορὰ δὲ στεγνών' (ὁ καλόβολος ἄνθρωπος πάντοτε ὑποφέρει).

γιάμπα ἡ, Θράκ. (Ἀμόρ. Σαμακόβ.) ἱάβα Α. Ρουμελ. (Μέγα Μοναστήρ.) γιάπα Μακεδ. (Νέο Σούλ.) γιάβα Θράκ. (Μαρών.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *yaba* = ξυλίνη διχαλωτὴ ράβδος.

Ξύλινον ἢ σιδηροῦν γεωργικὸν ἐργαλεῖον με μεγάλους ὀδόντας, με τὸ ὅποιον ἀναστρέφουν τὰ στάχυα εἰς τὸ ἄλωνι ἢ μετακινοῦν τὰ κομμένα χόρτα εἰς τὸ χωράφιον διὰ νὰ ἐκτεθοῦν εἰς τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας καὶ νὰ ξηραθοῦν ἢ νὰ μεταφέρουν τὰ ἄχυρα εἰς τὸν ἀχυρῶνα ἔνθ' ἄν.: Μόνον με γιάπα μπουρεῖς νὰ καρφώης τοῦ ἄχυρου μέσ' 'ς'ν' ἀχυρῶνα (νὰ καρφώης = νὰ στοιβάσῃς). Συνών. ἀχεροφάγι 1, γιαιαπαδάκι, γιαιαμπᾶς, δικούλι, δικράνι, θρινάκι, καρπολόγι, λιχνιστήρι, τρικούλι.

γιαμπαγλίκι τό, ἀμάρτ. γιαβαγλίκι Κρήτ.

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *yabanilik* = ἀγριότης, βαρβαρότης.

Ἀγαθοεργία: Τοῦ ἔχω κάμει γιαβαγλίγια (=καλωσύνης).

γιαμπαδάκι τό, Νίσυρ. γιαβαδά' Θράκ. (Μέτρ. Τσχκίλ.)

Ἐκ τοῦ οὐς. γιαιαμπᾶς διὰ τοῦ πληθ. γιαιαμπᾶδες.

Εἶδος ξυλίνου ἢ σιδηροῦ γεωργικοῦ ἐργαλείου, τσουγκράνας, μικροτέρου τοῦ συνήθους γιαιαμπᾶ (βλ. λ.), με περισσοτέρους τῶν τριῶν ὀδόντας ἔνθ' ἄν.: Φέρν'νε γιαβαδες, δεκράνια, ξ'λόφκαρα, λιχνιστήρια, γιαβαδάκια, τουρμουκία καὶ τουρμουκάκια Μέτρ. Συνών. βλ. εἰς λ. γιαιαμπᾶς.

γιαμπανὰ ἐπίρρ. Σάμ. (Καρλόβ. Κουμαραδ. Μαραθόκ. κ.ά.) γιαβανὰ Ἰων. (Βουρλ.) Κρήτ. (Σητ.) Πελοπ. (Βούρβουρ. Καρδαμ.) Σάμ. γιαπανὰ Κύπρ. Κῶς (Πυλ.) Μεγίστ. Ρόδ. Σύμ. Τῆλ. διαμπανὰ Εὐβ. (Στρόπον.) ἁμπανὰ "Ἡπ. (Τσαμαντ.) ἁβανὰ Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Σύρ.

Τὸ Τουρκ. *yabana*.

Εἰς μάτην, ἄνευ λόγου ἢ ἀποτελέσματος, ἄνευ σκοποῦ τινος ἔνθ' ἄν.: Δὲν δὸν εὐρῆκε κ' ἐπῆς γιαβανὰ Σητ. Ἐπῆς γιαβανὰ με κεινὰ πού τὴν ἐπαδρέψανε (ἠτύχησε, πῆγε χαμένη) αὐτόθ. Οἱ κόποι μου πήγανε γιαβανὰ αὐτόθ. Γιαπανὰ ἐπῆς

δὰ ἔξοδα πού 'καμε ὁ Νιορδάνης γιὰ τὸ γιό του Σύμ. "Ὅσα λόγια εἶπε πᾶνε 'αβανὰ Σύρ. Γιαβανὰ ἠπῆγε αὐτὴ ἡ δουλειὰ Βουρλ. Γιαπανὰ ἐπῆε (ἐξωδεύθη κάτι ἀσκόπως ἢ ἐπωλήθη εἰς εὐτελεστάτην τιμὴν, ἄνευ κέρδους, π ἢ γ ε χ α μ έ ν ο, — σ τ ρ ά φ ι) Ρόδ. 'Επῆεν ἡ εἰκοσάρα μου γιαπανὰ Κύπρ. Γιαμπανὰ θέλ' νὰ κάμ' θ'κά τ'ς τὰ ξένα πράματα; (ἀδίκως, ἐνῶ δὲν τῆς ἀνήκουν) Σάμ. Πῶς πολαστίζ-ζει καὶ ξοδεύει γιαπανὰ φράγκα; (πῶς ἀποφασίζει καὶ ἐξοδεύει περιττὰ χρήματα;) Πυλ. Καὶ ἐνάρθρως κατὰ γεν. ἐκληφθὲν ὡς οὐς. κατ' ἐπίδρασιν τῆς ἀναλόγου συνων. φρ. τ ο ὕ κ ά κ ο υ 'Απύρανθ. Βούρβουρ. Καρδαμ. Ρόδ. Στρόπον. : Τὰ δώκαμε τοῦ γιαβανᾶ (ἀ ν τ ι π ι ν α κ ί ο υ φ α κ ῆ ς) Βούρβουρ. Τοῦ γιαβανᾶ πῆγα Καρδαμ. Τοῦ 'αβανᾶ πολεμᾶ καὶ 'φτός, δὲ βιάνει τόπο ἡ δουλειά του 'Απύρανθ. 'Επῆεν τοῦ γιαπανᾶ (χωρὶς νὰ ἐπιτύχη τὸν σκοπὸν του) Ρόδ. Καρτιροῦ τ' διαμπανᾶ, δὲ θά 'ρθ' Στρόπον. Συνών. τ ζ ά μ π α.

γιαμπανᾶς ὁ, Χίος 'απ-πανᾶς Ρόδ. (Σάλακ.)

'Εκ τοῦ ἐπιρρ. γ ι α μ π α ν ᾶ.

'Οκνηρός, ἄχρηστος ἄνθρωπος, χ α μ έ ν ο ς, χ α μ έ ν ο κ ο ρ μ í. Συνών. κ ο μ μ α τ ᾶ ς, χ α ρ α μ ο τ α í σ μ έ ν ο ς, χ α ρ α μ ο φ ᾶ ῆ ς, χ α ρ α μ ῆ ς.

'Η λ. καὶ ὡς ἐπών. ὑπὸ τύπ. Γιαμπανᾶς 'Αθῆν. Κεφαλλ.

γιαμπανγέρι τό, ἐνιαχ. γιαβανιγέρι Νάξ. (Βόθρ.)—Ν. Κοτσοβ., 'Εξαρτ. πλοίων, 128 διαμπανιγέρι Χίος 'αμπανιγέρι Ν. Κοτσοβ., 'Εξαρτ. πλοίων, 125 'αβανιγέρι Μύκ. Νάξ. 'αβανιγέρ' Πάρ. 'αβαν'γέρ' Πάρ. (Λεῦκ.) Τῆν. 'αμπανιγέρι Νάξ. 'αμπανιγέρι Α. Παπαδιαμ., Τὰ μετὰ θάνατ., 16 γιαπάνιγερ Μεγίστ. Ρόδ. 'απάνιγερ Ρόδ. 'αμπάγερ Νάυστ. 'βανιγέρι Θήρ. Κρήτ. Κύθν. Νάξ. (Βόθρ.) Χίος ('Εγρηγόρ.) 'βανιγέρ' Κρήτ. Κύθν. Χίος ('Εγρηγόρ.) πανιγέρι Σύμ. βανιγέρης ὁ, Μῆλ.

'Εκ τοῦ Τουρκ. *y a b a n - y e r* = ἔρημος γῆ. Κατὰ τὸν Φ. Κουκουλέν εἰς Λεξικογρ. 'Αρχ. 6 (1923), 274 ἐκ τοῦ Τουρκ. *y a b a n y e r i*.

1) 'Υπαίθριος ἔρημος τόπος ἐνιαχ.: Μόνια μονάθη κοιμᾶται 'ς τ' 'απάνιγερ (ὀλομόναχη κοιμᾶται μέσα στὴν ἐρημιά) Ρόδ. β) Τόπος ἐκτεθειμένος εἰς τοὺς ἀνέμους, ἐπὶ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης ἐκτεταμένης ἐνθ' ἄν.: 'Εκεῖ 'ς τὸ 'βανιγέρ' δὲ θὰ βορέσουνε νὰ πιάσουνε τὰ κατίκια Κρήτ. 'Ο τόπος ἔχει ἀνάγκη λιμανιοῦ, γιατί ὁ λιμένας μας εἶναι γιὰ 'βανιγέρι Βόθρ. Μῆλ. δὲ ἐκεῖ ν' ἀράξης, γιατί 'ν' 'αβανιγέρι Λεῦκ. "Αμα θὰ ἐφυσούσε καιρός 'ς τὸ 'αμπανγέρι, εὐθὺς ἡ ἀρμάδα θὰ ἐφενγε Α. Παπαδιαμ., ἐνθ' ἄν. γ) Χέρσος, ἀκαλλιέργητος γῆ ἐνιαχ.

γιαμπάνι τό, ἐνιαχ. γιαπάνιν Λυκ. (Λιβύσσ.) Μεγίστ. γιαπάνι Μεγίστ.

'Εκ τοῦ Τουρκ. *y a b a n* = ἔρημια.

'Ερημος, ἐρημία ἐνθ' ἄν.: 'Επόμεινε 'ς τὸ γιαπάνι Μεγίστ. || Φρ. 'Σ τὸ γιαπάνι ἔφ'καν τὰ λόγια μου (εἰς μάτην ἐλέχθησαν, δὲν εἶχον ἀπήχησιν οἱ λόγοι μου) αὐτόθ.

γιαμπανίδι τό, ἀμάρτ. γιαπανίδι Καππ. (Φλογ.)

'Εκ τοῦ Τουρκ. *y a b a n* καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ί δ ι.

Τὸ πτηνὸν Περιστερὰ ἡ ἀγρία (*Columba livia*), τῆς οἰκογ. τῶν Περιστεριδῶν (*Columbidae*).

γιαμπάνικος ἐπίθ. ἀμάρτ. γιαβαν'κους Θράκ. (Καρωτ.)

'Εκ τοῦ οὐς. γ ι α μ π ᾶ ν ι καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ι κ ο ς.

'Επὶ ἀγροῦ, ἄγονος.

γιαμπαντζήδικος ἐπίθ. ἐνιαχ. γιαβαντζήδ'κους Θράκ. (Διδυμότ.)

'Εκ τοῦ ἐπίθ. γ ι α μ π α ν τ ζ ῆ ς.

'Ο ἐξ ἄλλου τόπου προερχόμενος, ἄλλοδαπός, ξένος: Γιαβαντζήδ'κους σκ'λλί (σκύλλος ἀπὸ ἄλλην συνοικίαν).

γιαμπαντζῆς ἐπίθ. 'Ηπ. Θράκ. (Μάδυτ.) γιαμπαντζῆς 'Ηπ. (Πάργ.)

'Εκ τοῦ Τουρκ. *y a b a n c i* = ἄλλοδαπός, ξένος.

Ξένος, διαβάτης: Πέρασε ἕνας γιαμπαντζῆς πρὸς καὶ τὸν πῆρα 'ς τὸ σπίτι μου 'Ηπ.

γιαμπαντζίκι τό, ἀμάρτ. γιαμπαντζίκι Τσακων. (Βατικ. Χαβουτσ.)

'Εκ τοῦ Τουρκ. *y a b a c i k*, ὑποκορ. τοῦ *y a b a* = ξύλινον διχαλωτὸν ἀγροτικὸν ἐργαλεῖον.

Τὸ δικριάνι: Λιχνίζω 'μα μὲ τὰ γιαμπαντζίκια.

γιαμπᾶς ὁ, Δαρδαν. (Λάμψακ.) 'Ιων. ('Αλάτσατ. Κάτω Παναχ. Κρην. Μαινεμ. Ναζλ.) γιαβᾶς Θράκ. (Μέτρ. Τσακίλ. κ.ά.) Καρ. (Γέροντ.) Κύθν. Σάμ. (Βλαμαρ. Κοντακαίικ. Κουμαδαρ.) Τένεδ. γιαπᾶς Σύμ. Χάλκ. γιαβᾶς Θράκ. (Σηλυβρ.) γιαμπᾶ Τσακων. (Χαβουτσ.)

'Εκ τοῦ Τουρκ. *y a b a* = ξύλινον δίκρανον μὲ τρεῖς ἕως πέντε ὀδόντας διὰ τὴν μεταφορὰν ἢ μετατόπισιν σταχύων ἢ ἀχύρων.

Εἶδος δικράνου μὲ τέσσαρας ἕως ἑξ ὀδόντας, μὲ τὸ ὅποιον ἀναστρέφουν τὰ ἀλωνιζόμενα δημητριακά, ἀφοῦ κοπῇ ἀρκετὰ ἢ καλὰ μὲ καὶ ἀποχωρισθῇ ὁ καρπὸς ἐνθ' ἄν.: "Αμα γέν' ἡ ὄψ' τ' ἀλωνιοῦ, παίρν'νε τὰ δεκράνια καὶ τὸ γυρίζ'νε. 'Αφοῦ τὸ γυρίσ'νε τρεῖς φορὲς μὲ τὸ δεκράν', ὕστερα τὸ γυρίζ'νε μὲ τὸ γιαβᾶ καὶ 'ς τὰ ὕστερα μὲ τὸ φκνάρ' Μέτρ. Πάρ'τε τ'ς γιαβᾶδες νὰ γυρίσ'με τ' ἀλών' Τσακίλ. Σὰ γυρίσω τὸ γιαβᾶ ἀνάποδα, θὰ σὲ μαυρίσω τ' ράχ' αὐτόθ. Μὲ τὸ γιαβᾶ σταν-ρώνομε τὸ σωρὸ τοῦ ἀλωνιοῦ χαράσσομε ἐπάνω τὸ σταν-ρὸ Κύθν. Συνών. βλ. εἰς λ. γ ι ᾶ μ π α.

γιαμπολη ἡ, 'Αθῆν. (παλαιότ.) 'Ηπ. ('Ιωάνν. Τσαμαντ. κ.ά.) Πελοπ. ('Αρκαδ. Μεσσην. Πάτρ. κ.ά.) Σύρ. — Λεξ. Βλαστ., 402 Π. Γενναδ., 226 Μπριγκ. Πρω. κ.ά. γιάβολη Θήρ. γιάμπολ' Εὐβ. (Ψαχν.) γιάμπουλη ἐνιαχ. γιάμπουλ' 'Ηπ. (Ζαγόρ. κ.ά.) Θεσσ. (Δομοκ. Τσαγκαρ.) Μακεδ. (Βόιον Δαμασκην. 'Εράτυρ. Καστορ. Κολινδρ. Νάουσ. Σιάτ. Χαλκιδ. κ.ά.) Στερελλ. (Αἰτωλ. 'Ακαρναν.) γιαμπούλ' 'Ηπ. (Κουκούλ.) γιάβουλ' Θάσ. (Θεολόγ.) Μακεδ. (Σέρρ.) ιάβουλ' Μακεδ. (Γαλατ.) διάμπουλ' Λέσβ. ('Αγιάσ.) 'άμπουλ' Μακεδ. (Νάουσ.) φιάμπουλα 'Ιων. (Σμύρν.)

'Εκ τοῦ ὀνόματος τῆς πόλεως *Y a m b o l* τῆς ΝΑ Βουλγαρίας (Τουρκ. *Y a m b o l u* ἢ *Y a m b o l i*). 'Η λ. καὶ εἰς ἔγγρ. τοῦ 1763 (Δ. Καμπούρογλ., Μνημ. 'Αθην., 3,61).

1) Βαρὺ μάλλινον κλινοσκέπασμα 'Αθῆν. (παλαιότ.) 'Ηπ. Ζαγόρ. 'Ιωάνν. κ.ά.) Θάσ. (Θεολόγ.) Λέσβ. ('Αγιάσ.) Μακεδ. (Βόιον Γαλατ. Δρυμ. Καστορ. Κολινδρ. Νάουσ. Σέρρ. Σιάτ. Χαλκιδ.): Τὰ γκέμια, οἱ ιάβουλις, τοῦ μαξιλάρ' ιὰ τοῦ σαμάρ', τὰ ζιγκιά, ὅλα χαζιό'κα εἶνι (χαζιό'κα = ἔτοιμα) Γαλατ. Σήμιρα θὰ φ'λάξουν τὶς γιάβουλις 'ς τὴ ναφθαλίφ

